

LUCIE HOFÍRKOVÁ & VÁCLAV BLAŽEK

JMENNÁ DEKLINACE FINO-SÁMSKÝCH JAZYKŮ V UGROFINSKÉ PERSPEKTIVĚ

Vítu Bubeníkovi, pánu všech pádů, k sedmdesátinám

Abstract

The Fenno-Ugric case system serves as a chrestomathian example of agglutination. Although it is not always apparent in the living languages, their partial reconstructions in the groups confirm this structure. The present contribution analyzes in details the Fenno-Saamic nominal declension which is further compared with the case systems of other groups of the Fenno-Ugric and Samoyedic languages and finally the Uralic protosystem is reconstructed. The present analysis demonstrates the closer relationship of the Mordvinian case system to Fenno-Saamic than to Mari.

Keywords

Fenno-Ugric; Samoyedic; Uralic; declension; noun; case; agglutination

Cílem předkládaného příspěvku je zmapovat jmennou deklinaci baltsko-finských a sámských jazyků, rekonstruovat společný protosystém a porovnat jej s deklinací v ostatních ugrofinských (uralských) jazycích. Jde o pokračování našich studií “Sámská historická fonetika I: konsonantismus v konfrontaci s jazyky baltsko-finskými a v uralském kontextu” z *Linguistica Brunensia* 58, 2010, 135–153, “Sámská historická fonetika II: Vokalismus v konfrontaci s jazyky baltsko-finskými a v uralském kontextu” z *Linguistica Brunensia* 59, 2011, 73–81, a “Indoevropská substantivní deklinace”, *Linguistica Brunensia* 58, 2010/1–2, 51–91.

1.1 Pádový systém baltsko-finských jazyků

Singulár (Aristè – Vjari 1966, 30–31)

pád	raný BF	pozdní BF	finský	estonský	livonský ¹	karelský	vepský	votský	ingrijský
Nominativ	*kala	*kala	kala ryba	kala id.	kala id.	kala id.	kala id.	kalā id.	kala id.
Genitiv	*kala-n	*kalan	kalan	kala	kala	kalan	kalan	kalā	kalan
Akuzativ	*kala-m	*kalan							
Partitiv	*kala-ta	*kalata ~ *kalaša	kalaa	kala	kaļlā	kala, kalua	kalad	kalā	kallā

pád	raný BF	pozdní BF	finský	estonský	livonský ¹	karelský	vepský	votský	ingrijský
Illativ	*kala-s	*kalasen > *kalazen > *kalahen	kalaan	kalasse	kallē(z)	kalah	kalaha	kalā(sē)	kallā(n)
Inessiv	*kala-sna	*kalasna > *kalassa	kalassa	kalas	kalas	kalašša	kalas	kalaza	kalāZ
Elativ	*kala-sta	*kalasta	kalasta	kalast	kalast	kalašta	kalaspäi	kalassa	kaläst
Allativ		*kalalen	kalalle	kalale	kaläl		kalale	kalalē(sē)	kalale(n)
Adessiv		*kalalna > *kalalla	kalalla	kalal	kaläl	kalalla ²	kalal	kalalla	kaläl
Ablativ		*kalalta	kalalta	kalalt	kalälD	kalalda	kalalpäi	kalalta	kalälD
Translativ	*kala-ksi	*kalaksi	kalaksi	kalaks	kalaks ³	kalakši	kalaks	kalassi	kaläks
Essiv	*kala-na	*kalana	kalana	kalana		kalana		kalana	kallän
Abessiv	*kala-ttak	*kalattak > *kala'tak	kalatta	kalata	källē	kalatta	kalata	kalatta	kalaDa(G)
Komitativ			kaloine-	kalaga		kananke(na)		kaläkā	
Terminativ				kalani			kalahesai	kalässā	kallässā

Komentář

Genitiv, akuzativ

Koncovka genitivu *-n* bývá často spojována se dvěma sufixy, a to uralským lativelem **-n*, jehož dativní význam se zachoval například ve finštině ve větách typu: *Mitä hän sinun teki?* „Co ti udělal?“; *Hänen tuli jano.* „Dostal žízeň (dosl. přišla k němu žízeň)“; *Miehen täytyi mennä.* „Muž musel jít“ (tj. **muži** bylo třeba jít), a posesivním adjektivním derivačním sufixem *-n*, se kterým se setkáme v jižní sámštině, mordvinštině a marijštině (např. SaaS *javvan* [GenSg] „mouka“; [Adj.] „moučný“ (Hakulinen, 86).

Koncovka akuzativu sg. *-m* pochází také z uralského prajazyka. Teprve po změně **-m > *-n*, ke které došlo v baltsko-finském prajazyce, tvary genitivu a akuzativu sg. splynuly. V některých baltsko-finských jazycích (estonština, livonština, votština) navíc zanikla koncovka genitivu a u některých slovních typů dokonce i partitivu singuláru, takže tvary nominativu, genitivu, akuzativu i partitivu singuláru mohou v těchto jazycích vypadat na první pohled úplně stejně (foneticky však tvary rozlišitelné jsou). Týká se to ale pouze slovních typů, u nichž nedochází ke kmenové alternaci, například est. *kala* „ryba“ má stejný tvar pro všechny zmíněné pády. Pokud však ve slově ke kmenové alternaci dochází, jsme schopni jednotlivé pády identifikovat, například est. *lammas* [NomSg], *lamba* [GenSg], *lammast* [PartSg] „ovce“; *mägi* [NomSg], *mäe* [GenSg], *mäge* [PartSg] „kopec“.

¹ Livonština má na rozdíl od ostatních baltsko-finských jazyků navíc ještě dativ (koncovka *-n*). Allativ, adessiv a ablativ pro slovo *kala* chybí.

² Adessiv/allativ.

³ Translativ/komitativ.

Ve votštině koncovka genitivu *-n* asimilovala s předcházejícím vokálem, tj. v kmenech končících na krátký vokál došlo k prodloužení tohoto vokálu: *kala* [NomSg] – *kalā* [GenSg] „ryba“, v kmenech končících na dlouhý vokál nebo diftong je genitiv shodný s nominativem: *pimiä* [NomSg/GenSg] „slepý“. Tendence ke ztrátě nebo asimilaci koncovky genitivu *-n* se projevuje také v některých finských dialektech (Tauli).

Lokální pády

Ve většině současných baltsko-finských jazyků najdeme šest lokálních pádů, které můžeme rozdělit na vnitřní (inessiv, illativ a elativ) a vnější (adessiv, allativ a ablativ), dále na pády statické (inessiv, adessiv), směřující někam, případně k něčemu (illativ, allativ) a směřující z něčeho, případně od něčeho (elativ, ablativ).

Původními lokálními pády pocházejícími z uralského prajazyka jsou lokativ, separativ a lativ. V současných baltsko-finských jazycích mají tyto pády jiný než lokální význam. U lokativ **-na/*-nä* představoval pád statický. Jeho stopy nalezneme i v současné finštině ve tvarech jako *kotona* „doma“, *kaukana* „daleko“, *luona* „u, na“, ale také *alla* „pod“ < **al-na*, *yllä* „nad“ < **yl-nä*. V současných baltsko-finských jazycích se tento pád označuje jako *essiv* a plní jinou než lokální funkci, ve finštině vyjadřuje například fyzický nebo psychický stav (*hän oli sairaa koko viikon* „celý týden byl nemocný“).

U separativ **-ta/*-tä* představoval pád směřující odněkud, případně z něčeho. Jeho stopy opět najdeme i v současné finštině ve tvarech jako *kotoa* „z domu“, *kaukaa* „zdaleka“, *luota* „od“, *alta* „zpod“ apod. Tento pád se nyní označuje jako *partitiv* a patří do kategorie gramatických pádů, je především pádem objektu.

Směrování do něčeho, někam, případně k něčemu představoval U lativ **-n* (**-k?*). Podle tradičního pohledu se předpokládá, že spojením dvou odlišných lativních sufixů **-k* a **-s* (**-s* + vokál), ke kterému mělo dojít až ve fino-volžském prajazyce, vznikl translativ (**-ksi*), jehož stopy opět najdeme v současné finštině ve tvarech jako *luokse* „k“, *kauaksi* „daleko, do daleka“. Podle Ylikoskiho (2011) je však původ tohoto *-s-* nejasný a vůbec nemusí jít o lativní sufix. Koncovka translativu se také spojuje s denominálním sufixem *-kse-*, např. *jänis* [NomSg] – vokalický kmen *jänikse-* „zajíc“. V současné finštině plní translativ jinou než lokální funkci, vyjadřuje například změnu stavu (*hän tuli sairaaksi* „onemocněl“).

Vnitřní lokální pády

V současných baltsko-finských jazycích patří mezi vnitřní lokální pády inessiv, elativ a illativ. **Inessiv** (*-ssa / -ssä*) je pádem statickým s významem uvnitř něčeho, v něčem, např. fin. *talossa* [InessSg] „v domě“. Koncovka *-ssa/-ssä* < **-sna / *-snä* se skládá z výše zmíněné koncovky U lokativu **-na/*-nä* a pravděpodobně lativního sufixu *-s*. V estonštině, livonštině a ingrijštině odpadlo koncové *-sa/-sä*, takže v těchto je v těchto jazycích koncovka inessivu pouhé *-s*, např. est. *linnas* [InessSg] „ve městě“.

Elativ (*-sta/-stä*) představuje směrování zevnitř něčeho, např. fin. *talosta* [ElatSg] „z domu“. Koncovka *-sta/-stä* je opět složena z výše zmíněné koncovky

uralského separativu *-ta/*-tä a z lativního sufixu -s. V estonštině, livonštině a ingrijštině odpadlo koncové -a/-ä, takže je v těchto jazycích koncovka elativu -st, např. est. *linnast* [ElatSg] „z města“.

Illativ představuje směřování dovnitř něčeho a je z vnitřních lokálních pádů nejmladší a co se týče koncovky také nejpestřejší, neboť v současné finštině má illativ tři varianty koncovek, a to: 1) V + n (příčemž V je stejný jako koncový vokál kmene) u kmenů končících na krátký vokál, např. fin. *taloon* [IIISg] „do domu“, 2) -hVn (V je opět stejný jako koncový kmenový vokál) u jednoslabičných kmenů končících na dlouhý vokál nebo diftong, např. fin. *maahan* [IIISg] „do země“, 3) -seen u dvou- a víceslabičných kmenů končících na dlouhý vokál nebo diftong, např. fin. *huoneeseen* [IIISg] „do pokoje, do místnosti“. Tato koncovka -seen < *-sen, *-zen obsahuje stejný lativní sufix *-s, který najdeme také v koncovkách inessivu a elativu, a dále lativní sufix *-n, který najdeme i v koncovce genitivu.

V estonštině existuje kromě tzv. dlouhého illativu, tj. illativ tvořený pravidelně pomocí koncovky -sse, také tzv. krátký illativ. Jeho tvoření spočívá v prodloužení přízvučné slabiky, jak jen to jde, čímž se odliší od ostatních tvarů, například: *mägi* [NomSg] – *mäkke* [IIISg] „kopec“, *tuba* [NomSg] – *tuppa* [IIISg] „pokoj“. V některých případech však může být takový tvar illativu shodný s partitivem, například: *mets* [NomSg] – *metsa* [PartSg/IIISg] „les“, *linn* [NomSg] – *linna* [PartSg/IIISg] „město“. Podobné tendence se projevují také v livonštině, kde je tvar illativu sg. shodný s tvarem partitivu sg. ve všech dvouslabičných vokalických kmenech, například: *kalā* [NomSg] – *kallā* [IIISg] „ryba“, *jālgā* [NomSg] – *jālgā* [IIISg] „noha“. (Tauli)

Vnitřní lokální pády však plní v současných baltsko-finských jazycích i jiné než lokální funkce. Například ve finštině se illativ užívá k časovému vyjádření (*En ole nähnyt häntä pitkään aikaan*. „**Dlouho (po dlouhou dobu)** jsem ho neviděl.“). Inessiv vyjadřuje stav (*Vesi on jäässä*. „Voda je **zmrzlá** (dosl. v ledu).“) a časové údaje (*tunnissa* „za hodinu“, *vuodessa* „za rok“). Elativem se vyjadřuje původ, důvod nebo příčina (např. *Pöytä on tehty puusta*. „Stůl je zhotovený **ze dřeva**.“ *Mistä syystä teit sen?* „Proč **(z jakého důvodu)** jsi to udělal(a)?“), dále se užívá ve výsledkových větách (*Sinusta tulee lääkäri*. „Bude **z tebe** lékař.“ *Pojasta kasvoi mies*. „**Z chlapce** vyrostl muž.“).

Vnější lokální pády

Vnější lokální pády (adessiv, ablativ a allativ) představují nejmladší vrstvu lokálních pádů, vzniklou až v pozdním období baltsko-finského prajazyka. Ylikoski a Aikio (AY 2007) však přišli s novou teorií, podle níž vznikly finské vnější lokální pády z postpozic U *ül- „na, nad“, a to následujícím způsobem:

Allativ: fin. *lumelle* „na sních“ < *lumenlen < *lumenlen < FS *lume-n ülij.

Adessiv: fin. *lumella* „na sněhu“ < *lumelnä < (*lumenlnä) < FS *lume-n ülnä.

Ablativ: fin. *lumelta* „ze/od sněhu“ < *lumeltä < (*lumenltä) < FS *lume-n ültä (Ylikoski 2011a, 251)

Nejprve tedy došlo ke ztrátě vokálu *ü, následně ke ztrátě genitivního zakončení *-n v adessivu a ablativu a konečně k přizpůsobení se vokálové harmonii a asimilacím (*ln > *ll* a *nl > *ll*).

Adessiv (*-lla/-llä* < **-lna/*-lnä*) představuje pád statický s významem „na“, např. fin. *pöydällä* [AdessSg] „na stole“. V estonštině, livonštině a ingrijštině odpadlo koncové *-la/-lä*, takže koncovka adessivu je v těchto jazycích pouhé *-l*, např. est. *toolil* [AdessSg] „na židli“. **Ablativ** (*-lta/-ltä*) je vnější lokální pád s významem „z povrchu něčeho“, „od něčeho“, např. fin. *pöydältä* [AblSg] „ze stolu“. V estonštině, livonštině a ingrijštině opět odpadlo koncové *-a/-ä*, takže je v těchto jazycích koncovka ablativu *-lt*, např. est. *toolilt* [AblSg] „ze židle“. **Allativ** (*-lle* < **-len*, kde *-n* je opět lativní sufix) je vnější směrový lokální pád s významem „na něco, do blízkosti něčeho“, např. fin. *pöydälle* [AllSg] „na stůl“, est. *toolile* [AllSg] „na židli“.

V livonštině došlo ke splynutí pádu allativu a adessivu *-l(ä)* (all. < *-len* nebo *-llen*; adess. < *-lla*). Ve většině slov tedy pády allativu a adessivu vypadají úplně stejně, např. *mäggel* „na kopec“ (all.) i „na kopci“ (adess.). Různé tvary představují tyto pády pouze ve dvojslabičných *a*-kmenech, neboť v nich dochází ke střídání stupňů (ke kmenové alternaci), například *jalgäl* [AllSg] : *jälgal* [AdessSg] „noha“. Výskyt vnějších lokálních pádů je však v livonštině značně omezen. Zejména s ablativem se setkáme pouze v některých obecných výrazech a ustrnulých adverbiálních vyjádřeních. Místo vnějších lokálních pádů se užívají zejména postpozice, v některých případech jsou nahrazeny vnitřními lokálními pády. Například ablativ se nahrazuje elativem, allativ a adessiv se v mnoha případech nahrazují dativem (*-n*). Tendence ke splývání tvarů allativu a adessivu se objevují také v některých finských, karelských a ingrijských dialektech (Tauli).

Postupně také vnější lokální pády přibíraly další funkce. Ve finštině allativ například plní funkci dativu (*Lainasin hänelle kirjan.* „Půjčil(a) jsem **mu/jí** knihu.“).

Adessiv například vyjadřuje vlastníka v typu vět: *Hänellä* [Adess.: *hän* „on(a)“] *on kaksi veljeä.* „Má dva bratry.“ *Isällä* [AdessSg: *isä* „otec“] *on uusi auto.* „Tatínek má nové auto.“ Dále adessiv vyjadřuje způsob nebo prostředek (*Matkustamme junalla ja bussilla.* „Pojedeme **vlakem** a **autobusem**.“) a užívá se také k vyjádření času (*aamulla* „ráno“, *kesällä* „v létě“).

Ablativem se například vyjadřuje „dárce“ (*Sain kirjeen ystävältä.* „Dostala jsem dopis **od přítele**.“ *Lainasimme auton heiltä.* „Půjčili jsme i **od nich** auto.“). Užívá se také k časovým vyjádřením (*Me tavataan yhdeksältä.* „Sejdeme se **v devět**.“).

Další lokální pády

Vepština má čtyři další lokální pády, a to aproximativ I a II, egressiv (ty vyjadřují blízkost a ve finštině jim odpovídá postpozice *luo-*) a terminativ s významem „až k“, čemuž ve finštině odpovídá postpozice *saakka*, např. vep. *lumehesai* ~ fin. *lumen saakka* „až ke sněhu“. Aproximativ I je pádem statickým, např. vep. *lumenno* ~ fin. *lumen luona* „v blízkosti sněhu, u sněhu“. Aproximativ II vyjadřuje směr „k“, např. vep. *lumennoks* ~ fin. *lumen luo(kse)* „k blízkosti sněhu, ke sněhu“. Egressiv vyjadřuje směr „od“, např. vep. *lumennopäi* ~ fin. *lumen luota* „z blízkosti sněhu, od sněhu“. Ve všech vepských pádech vyjadřujících směřování od něčeho najdeme element *-päi* pocházející z postpozice *päin* „směrem“,

takže vep. ablativ *lumelpäi* je etymologicky stejný jako fin. konstrukce *lumelta päin* „směrem ze sněhu“ (Ylikoski 2011). Kromě tvarů obsahujících postpozici *-päi* se však ve vepštině setkáme s tvary elativu a ablativu bez této postpozice, v takovém případě je tvar elativu shodný s tvarem inessivu (-s) a ablativ je shodný s adessivem (-l) a užívají se k vyjádření jiných než lokálních vztahů, například: *kakstošküme rubl'ad andõn venhes* [InessSg] „za lod' jsem dal dvanáct rublů“ (Tauli).

Marginální pády

Velmi řídkým pádem v současných baltsko-finských jazycích je **komitativ** s významem „s“. Ve finštině obsahuje sufix komitativu *-(i)ne* kromě plurálového *-i* (takže komitativ singuláru a plurálu vypadá úplně stejně) také posesivní sufix, např. *Hän tuli vaimoineen ja lapsineen*. „Přišel se svojí ženou a dítětem/děťmi.“; *Tulin vaimoineni ja lapsineni*. „Přišel jsem se svojí ženou a dítětem/děťmi.“ Zatímco manželka je většinou pouze jedna, dítě může být také jedno nebo jich může být víc. V současné finštině se však místo komitativu častěji užívá k vyjádření „s“ postpozice *kanssa* „s“, jako příklad nám poslouží stejná věta jako u příkladu komitativu, tedy: *Hän tuli vaimon(sa) ja lapsen(sa)/lasten(sa) kanssa*. Význam je tedy naprosto stejný, rozdíl spočívá v tom, že zde jsme schopni rozlišit, jestli bylo dítě pouze jedno (*lapsen(sa)*), nebo jich bylo víc (*lasten(sa)*). Ani v ostatních baltsko-finských jazycích se komitativ *-(i)ne* již téměř nevyskytuje. V estonštině je komitativ určitě frekventovanější než ve finštině, nejedná se ale o *-(i)ne* komitativ, jeho koncovka je *-ga*, která má svůj původ (stejně jako koncovka komitativu ve votštině) právě v postpozici *kaasa* „s“. Opět použijeme stejný příklad jako pro finštinu: *Ta tuli naisega ja lapsega/lastega*. Na rozdíl od finštiny jsme v estonštině schopni rozlišit, zda přišel pouze s jedním dítětem (*lapsega*) nebo s více dětmi (*lastega*). Dále se komitativ v estonštině používá ve spojení s dopravními prostředky, např. *Tulen jalgrattaga/autoga/bussiga/ron-giga...* „Přijedu na kole/autem/autobusem/vlakem...“. V livonštině komitativ splynul s translativem.

Dalším velmi málo užívaným pádem je **abessiv** (fin. *-tta/ttä* < BF **-ttak/*-ttäk*, kde *-tt-* je stejného původu jako sufix karitivních adjektiv fin. *-ton/-tön* < BF **-ttoim*), který se téměř ve všech baltsko-finských jazycích nahrazuje předložkovou vazbou, ve finštině *ilman* „bez“ + partitiv (např. *ilman rahaa* „bez peněz“), v estonštině, votštině a karelštině *ilma* + abessiv (např. est. *ilma rahata*), v livonštině *bāZ* + part. (např. *bāz mōdā* „bez země/půdy“).

Plurál (Aristé – Vjari 1966, 32)

pád	raný BF	finský	estonský	livonský	karelský	vepský	votský	ingrijský
Nominativ	* <i>kalat</i>	<i>kalat</i>	<i>kalad</i>	<i>kalàD</i>	<i>kalat</i>	<i>kalad</i>	<i>kalaD</i>	<i>kalaD</i>
Genitiv	* <i>kala-j-n</i>	<i>kalojen</i>	<i>kalade</i>	<i>kalàD</i>	<i>kalojn</i>	<i>kaloid'en</i>	<i>kalojē</i>	<i>kalojn</i>
Partitiv	* <i>kala-j-ta</i>	<i>kaloja</i>	<i>kalu ~ kalasid</i>	<i>kal'd'i</i>	<i>kaloida</i>	<i>kaloid'</i>	<i>kaloja</i>	<i>kalloja</i>
Illativ	* <i>kala-j-s</i>	<i>kaloihin</i>	<i>kaladesse</i>	<i>kal'zi</i>	<i>kaloih</i>	<i>kaloihe</i>	<i>kalois(sē)</i>	<i>kalojn</i>
Inessiv	* <i>kala-j-sna</i>	<i>kaloissa</i>	<i>kalades</i>	<i>kal'sši</i>	<i>kaloissa</i>	<i>kalois</i>	<i>kaloiza</i>	<i>kaloiz</i>

pád	raný BF	finský	estonský	livonský	karelský	vepský	votský	ingrijský
Elativ	*kala-j-sta	kaloista	kaladest	kaļš'ti	kaloista		kaloissa	kaloist
Allativ		kaloille	kaladele			kaloil'e	kaloilē	kaloilen
Adessiv		kaloilla	kaladel		kaloilla	kaloil'	kaloilla	kaloil
Ablativ		kaloilta	kaladelt		kaloilda		kaloilta	kaloilD
Translativ	*kala-j-ksi	kaloiksi	kaladeks	kaļadāks	kaloiksi	kaloikš	kaloissi	kaloiks
Essiv	*kala-j-na	kaloina	kaladena		kaloina		kaloina	kalloin
Abessiv	*kala-j-ttak	kaloitta	kaladeta		kaloitta	kaloita	kaloitta	kaloidaG
Komitativ		kaloine-	kaladega	kaļadāks	kaloijnke		kaloikā	
Terminativ			kaladeni				kaloisēssā	kalloissā

Komentář k plurálu

Znakem plurálu je v nominativu *-t*, v ostatních pádech *-i-* (< **-j-*), které se vkládá mezi kmen slova a pádovou koncovku a způsobuje tak kmenové alternace. V estonštině bylo toto plurálové *-i-*, typické nejen pro baltsko-finské, ale i sámské jazyky, nahrazeno slabičným plurálovým morfémem *-de/-te*. K podobné substituci došlo také v livonštině. Tam navíc zcela zanikla koncovka genitivu plurálu, který je tak u všech typů slov totožný s nominativem plurálu, například *kalaD* [NomPl/GenPl] „ryba“, *pūD* [NomPl/GenPl] „strom“. Že jde o genitiv, poznáme podle toho, že genitiv stojí před řídicím slovem. Identita tvarů nominativu a genitivu plurálu zde není pouze výsledkem fónické změny, ale částečně jde také o analogickou generalizaci. Ve votsčině došlo ke kumulaci genitivního a plurálového morfému, například vot. *linoi* ~ *linojē* [GenPl] „len“ (*lina* [NomSg]); *munei* [GenPl] „vejce“ (*muna* [NomSg]). V ingrijštině se ve slovech končících na *-o*, *-ō*, *-oi*, *-ōi*, *-u*, *-ū*, *-i*, *-ēke*, *-eke*, v některých dvojslabičných slovech končících *-e*, *-e* a také ve slovech jednoslabičných objevuje plurálový morfém *-loi*, *-lōi*. Vedle těchto tvarů však existují také tvary s plurálovým *-i-*, např. *kanDoloja* ~ *kantoja* [PartPl] „pařež“. Se stejným plurálovým morfémem se setkáme také v oloněcké karelštině, kde se *-loi*, *-lōi* vyskytuje jako jediný plurálový morfém ve slovních kmenech zakončených *-o*, *-ō*, *-u*, *-ū*, *-i*, např. *juuriloilla* [AdessPl] „kořen“ (Tauli).

1.2 Pádový systém sámských jazyků

číslo	singulár		plurál	
	proto-saamský	severosaamský	proto-saamský	severosaamský
Nominativ	*koatē	goahti stan	*koaDēk	goadit
Genitiv	*koaDēn	goađi	*koaDij	gōđiid
Akuzativ	*koaDēm	goađi	*koaDijDē (*koaDēk)	gōđiid
Illativ	*koatān (*jokēsēn ~ *jokīn)	goahtái	*koaDijDān ~ *koaDijDēn	gōđiide
Inessiv	*koaDēsēnē		*koaDijnē	
Elativ	*koaDēstē		*koaDijstē	
Lokativ		goađis		gōđiin
Essiv	*koatēnē	goahtin	*koaDijnē	goahtin
Abessiv	*koaDēptāGēk	(goađi haga)		(gōđiid haga)
Komitativ	*koaDijnē ~ *koaDijnē	gōđiin	*koaDij	gōđiiguin
Partitiv	*koatēDē			

Přehled pádových koncovek v jednotlivých sámských jazycích Singular

Pád	PS	SaaS	P	L	N	I	Sk	Kld.
Nom.	*0	0	0	0	0	0	0	0
Gen.	*-n	-n	0	0	0	0	0	0
Ak.	*-m	-m, -b	-v	-v	0	0	0	0
Ill.	*-n/*-sen (*zen)	-(a)n, -se	-i	-i	-i	-n	-e, -a, -u	-e, -a
Iness.	*-snē	-sne	-n	-n				
Elat.	*-stē	-ste	-st	-s				
Lok.					-s	-st	-st	-st
Kom.	*-jne/- jnē	-ine	-in	-in	-in	-in	-in	-in
Ess.	*-nē	-ne	-n	-n	-n	-n	-n	-n
Abess.	*-ptāGek						-tää	-xa
Part.	*-Dē						-d	-δ

Komentář k singularu

Po ztrátě finální nazály došlo ke splynutí tvarů genitivu a akuzativu sg. jmen a pád se tradičně označuje jako genitiv-akuzativ. V současných sámských jazycích je tedy tento pád bezkoncovkový, od nominativu však snadno rozeznatelný, neboť v genitivu je vždy opačný stupeň než v nominativu (v sámských jazycích totiž podléhají kmenovým alternacím, na rozdíl od baltsko-finských jazyků, téměř všechny konsonanty a konsonantické skupiny), například: *mánná* [NomSg] – *máná* [Gen/AkSg] „dítě“; *guolli* [NomSg] – *guoli* [Gen/AkSg] „ryba“; *chiehka* [NomSg] – *chiega* [Gen/AkSg] „roh“. Původní uralské (příp. fino-sámské) koncovky genitivu a akuzativu se zachovaly v jižní sámštině: *guelie* [NomSg] – *guelien* [GenSg] – *gueliem* [AkSg] „ryba“.

Genitiv představuje v sámských jazycích pád frekventovaný, je mj. pádem objektu, například: *Oainnátgo máná?* „Vidiš dítě?“ (NS: 2011, 69). Dále se užívá například k vyjádření vlastnictví a přivlastňovacích vztahů, například: *Mii lea máná namma?* „Jak se dítě jmenuje?“ (dosl. „Jaké je jméno dítěte?“). (NS: 2011, 69) nebo po číslovkách větších než „1“, např.: *Mus leat guokte máná.* „Mám dvě děti.“

Koncovka **illativu** sg. *-i* je sekundární, vznikla kontrakcí (FS **kāti-sin* [IllSg] „ruka“ > PS **kietšən* ~ **kietin* > NSaa *gĩhtii*, srov. fin. *kätehen* ~ *käteen*). Původní koncovka illativu PS **-sen* (**-zen*) se zachovala u některých slovních typů v jižní sámštině, např. SaaS *maanese* [IllSg] „dítě“. Illativem se, stejně jako v baltsko-finských jazycích, vyjadřuje směřování někam nebo do něčeho, např.: *Vuolgu gávpogii!* „Pojďme do města“ (AL: 2005, 120) Dále slouží k vyjádření českého dativu, např. *Atte mánnái biepmu!* „Dej dítěti najíst!“ (NS: 2011, s. 69), k časovým vyjádřením „do kdy“ nebo „na jak dlouhou dobu“ a s některými slovesy, např. *Mun in liiko deadjii.* „Nemám rád(a) čaj.“ (AL: 2005, 120).

Proto-sámský **inessiv** a **elativ** splynuly v severní sámštině a ve východosámských jazycích v jeden pád zvaný **lokativ**. Vyjadřuje se jím tedy umístění uvnitř něčeho i směřování z něčeho, např. *Iŋgá lea boasttas*. „Inka je **na poště**.; *Moai bohte ruovttus*. „Přicházíme **z domova**“. (AL: 2005, 119) Lokativem se dále vyjadřuje například vlastník v typu vět: *Mus lea bus'sá*. „Mám kočku“ (dosl. „**u mě** je kočka“) (AL: 2005, 120). Slouží také k vyjádření dárce, např.: *Dan mun ožžon mánás*. „Dostal(a) jsem to **od dítěte**.“ (NS: 2011, 69). Užívá se i v časových vyjádřeních, např.: *Boahhte vahkus manan Osloi*. „**Příští týden** pojedou do Osla.“ (AL: 2005, 120). V západosámských jazycích (jižní, umeská, piteská a luleská sámština) se však elativ a inessiv zachovaly jako samostatné pády: *guellesne* [InessSg] – *gueleste* [ElatSg] „ryba“, srov. fin. *kalassa* [InessSg] – *kalasta* [ElatSg] id.

Essiv má obdobné využití jako **essiv** a **translativ** ve finštině, např. *El'le bargá čál'lin*. „Elli pracuje **jako sekretářka**.“; *Gádden su ollesolmmožin*. „Myslel(a) jsem, že je **do-spělý**.“ (AL: 2005, 121).

Sufix sámského **komitativu** je etymologicky shodný se sufixem finského komitativu. Na rozdíl od finštiny je však komitativ v sámských jazycích produktivním pádem. Vyjadřuje se jím jednak česká předložka „s“, jednak způsob (podobně jako v estonštině), např. *Láibbun gáhku Márehiin*. „Upeču koláč **s Maritou**.“; *Vuoddju duoddarii mohtorgielk-káin!* „Pojedme do hor **na sněžném skútru!**“; *Čálátgo reivve beannain?* „Napišeš dopis **perem?**“ (AL: 2005, 121).

Ve skoltské a kildinské sámštině najdeme další pád, a to **abessiv**, např. SaaSk *kue'ltää* [AbessSg] „ryba“. S abessivem se setkáme také v dialekttech severní sámštiny, např. SaaN *guoli haga* [AbessSg] „ryba“. V ostatních jazycích tento pád zanikl a význam „bez“ se vyjadřuje postpozicí, např. SaaN *haga* „bez“ *guoli haga* „bez ryby“.

Partitiv (*-d* < PS **-Dē* < FS **-ta/*-tä*) se zachoval ve východosámských jazycích (tj. inarijské, skoltské, kildinské a terské sámštině) a užívá se po číslovkách větších než šest, např. SaaI *čiččám alged* „sedm synů“ s partitivem sg. *alged* z nominativu *alge* „syn“. Původní partitiv, resp. akuzativ, se zachoval také v severní sámštině, a to u ukazovacích a tázacích zájmen, např. *maid* „co“ [AkkSg].

Skoltská, kildinská a terská sámština má navíc ještě instrumentál (*-I*) vyjadřující prostředek. Je však velmi vzácný a lze jej vytvořit pouze od několika substantiv, např. SaaSk *čää'lmel* „okem“. V současném jazyce se nahrazuje komitativem.

Plurál

Komentář k plurálu

Stejně jako v baltsko-finských jazycích, je také v sámských jazycích znakem plurálu v nominativu *-t* (< PS **-k* < FS **-t*), v ostatních pádech *-i* (< **-j-*), které se vkládá mezi kmen a koncovku. Na rozdíl od baltsko-finských jazyků se však plurálové pádové koncovky od singulárových liší. Koncovka genitivu plurálu splynula, analogicky podle singuláru, s koncovkou akuzativu, srov. SaaN *güliid* [Gen/AkPI] < PS **kuolij* [GenPI] a **kuolijDē* [AkPI] „ryba“. Původ plurálových koncovek illativu *-de* a *-dda* je neznámý. Zdá se, že v severní sámštině mohla tato koncovka vzniknout kombinací FS partitivu **-ta/*-tä* a illativu **-sin*, kdy intervokálnícké *-s-* zaniklo a kontrakcí vznikl buď vokál **i* nebo v laterální pozici **a*,

tedy FS **-j-ta-sin* > PS **-j-Din* > SaaN *-de* a FS **-j-ta-sin* > PS **-j-Dān* > SaaN *-dda*. V jižní sámštině se však zachovala pouze koncovka FS **-ta/*-tä* > SaaS *-de* bez připojení jakékoliv jiné koncovky. Podle Sammallahtiho (1998b, 67) pravděpodobně jde o sekundární synkretismus illativu a akuzativu plurálu vlivem blízké fonologické diference mezi nimi. Stejným způsobem splynuly v jižní sámštině také tvary komitativu a essivu singuláru a inessivu plurálu, jejichž koncovka je *-(i)ne*. V severní sámštině se koncovka komitativu plurálu *-guin* vyvinula z fráze skládající se z genitivu plurálu a slova *guoibmi* „společník“.

1.3 Rekonstrukce feno-sámského pádového protosystému

pád	fino-sámský	baltsko-finský	proto-sámský
Nominativ	0	0	0
Genitiv	*-n	*-n	*-n
Akuzativ	*-m	*-n	*-m
Partitiv	*-tA	*-tA ~ *-ka	*-Dē
Illativ	*-sin	*-heŋ	*-n/-seŋ
Inessiv	*-snA	*-ssA	*-snē
Elativ	*-stA	*-stA	*-stē
Translativ	*-ksi	*-ksi	
Essiv	*-nA	*-nA	*-nē
Abessiv	*-ptAK	*-t'AK	*-ptāGek
Komitativ	*-jni/*-jnA	*-jni	*-jne/-jnē

2 Mordvinský pádový systém

(Collinder 1969, 232; Feoktistov 1966, 180; Raun 1988, 100–102; Bereczki 1988, 322)

pád	indeterminovaná deklinace			determinovaná deklinace: singulár			determinovaná deklinace: plurál		
	erzja	mokša	*	erzja	mokša	*	erzja	mokša	*
Nom. sg.	<i>kudo</i> düm	<i>kud</i> düm	0	<i>kudoš</i>	<i>kuťš</i>	*-s ⁴	<i>kudo-t'ne</i>	<i>kutt'nä</i>	*-t-nä ⁵
Nom. pl.	<i>kudot</i>	<i>kutt</i>	*-t						
Akuzativ	<i>kudoň</i>	<i>kudəň</i>	*-m ⁶	<i>kudoňt'</i>	<i>kudəť</i>	*-m-t' ⁷			
Genitiv	<i>kudoň</i>	<i>kudəň</i>	*-n	<i>kudoňt'</i>	<i>kudəť</i>	*-n-t	<i>kudoňneň</i>	<i>kutt'nəň</i>	

4 Determinující roli hraje demonstrativum *se* (erzja), *se* (mokša) “tento, onen” v postpozitivní pozici (Bereczki 1988, 324) < FU **s/*se* (UEW 453).

5 Ukazatel nom. pl. substantiv **-t*, plus plurálové demonstrativum: erzja *ne*, mokša *ne* < U **nä/*ne* (UEW 301).

6 Mordv. akuzativ splynul s genitivem. Palatalizaci způsobil vliv determinované deklinace (Bereczki 1988, 322).

7 Ke koncovce akuzativu **-m* se pojí demonstrativum, které vystupuje samostatně: erzja *te*, mokša *te* “toto” (Bereczki 1988, 324) < U **tä/*te* (UEW 513-14).

pád	indeterminovaná deklinace			determinovaná deklinace: singulár			determinovaná deklinace: plurál		
	erzja	mokša	*	erzja	mokša	*	erzja	mokša	*
Dat.-All.	<i>kudoňeň</i>	<i>kudəňd'i</i>	*-nV+n ⁸	<i>kudoň'eň</i>	<i>kut'i</i>		<i>kudoň'eneň</i>		
Inessiv	<i>kudoso</i>	<i>kutsa</i>	*-s-nA ⁹	<i>kudoso-ňi'</i>		+ gen. -ňi'	<i>kudoň'nesě</i>		
Elativ	<i>kudosto</i>	<i>kutsta</i>	*-s-tA ¹⁰	<i>kudosto-ňi'</i>		+ gen. -ňi'	<i>kudoň'nestě</i>		
Illativ	<i>kudos</i>	<i>kuts</i>	*-s	<i>kudoň'eň</i>		+ gen. -ňi'	<i>kudoň'nes</i>		
Prolativ	<i>kudova</i>	<i>kudga</i>	*-kA	<i>kudova-ňi'</i>		+ gen. -ňi'	<i>kudoň'neva</i>		
Ablativ	<i>kudodo</i>	<i>kutita</i>	*-tA	<i>kudodo-ňi'</i>		+ gen. -ňi'	<i>kudoň'ne</i>		
Lativ	<i>kudov</i>	<i>kudu</i>	*-ŋ						
Translativ	<i>kudoks</i>	<i>kudəks</i>	*-k-sV ¹¹	<i>kudokso-ňi'</i>		+ gen. -ňi'	<i>kudoň'neks</i>		
Abessiv	<i>kudovtomo</i>	<i>kutftəma</i>	*-kta-mA ¹²	<i>kudovtomo- -ňi'</i>		+ gen. -ňi'	<i>kudoň'ne- -vte</i>		
Komparativ	<i>kudoška</i>	<i>kudəška</i>	*-š-kA ¹³	<i>kudoška-ňi'</i>		+ gen. -ňi'	<i>kudoň'neška</i>		
Kausativ	-	<i>kudəŋksa</i>	<i>ijksa</i> kvŋli						

*A = *a/*ä; *O = *o/*ö

Komentář

Zvláštností mordvinského jmenného skloňování je dvojí deklinace: nedeterminovaná a determinovaná. Pozoruhodná je omezená role plurálu v nedeterminované deklinaci – vyskytuje se pouze nominativ. Plurálové paradigma je plně rozvinuto v determinované deklinaci. Úlohu determinujícího faktoru, fakticky postpozitivního členu určitého, plní tři demonstrativa: erzja *se* / mokša *se*, erzja *te* / mokša *te*, erzja *ne* / mokša *ne*.

⁸ Reduplikace původního lativu *-ň s následným vlivem determinované deklinace (Zaicz 1998, 192) či nedeterminovaný genitiv -ň následován demonstrativním elementem t'/d' a vlastním dativním sufixem -ij < *-ŋ (Berezcki 1988, 323).

⁹ Původní koncovka je fosilizována v adv. *on-sne* “ve spánku” (Zaicz 1998, 192). Představuje kombinaci FV lativu *-s(V) a U lokativu *-na/*-nā, který se zachoval v některých erzjanských adverbích: *čopundane* “v temnotě”, *pizemne* “v dešti” (Berezcki 1988, 323).

¹⁰ Kombinace FV lativu *-s(V) a U ablativu *-ta/*-tā (Berezcki 1988, 323).

¹¹ Kombinace lativních sufixů U *-k(V) a FV *-s(V). Sr. fin. translativ *-ksi* (Berezcki 1988, 323).

¹² Odpovídá finskému karitivu *-ttoma/-ttömä-* (Berezcki 1988, 324); srov. mord. *pe-v'eme-ň* = fin. *pää-ttömä-n* “bez hlavy” (Zaicz 1998, 194); dále mari *kit-təmə* “bezruký”; SaaS *pānē-otipmē* “bezzubý” (Čop 1975, 63).

¹³ Odpovídá fin. derivačnímu sufixu *-hka/-hkä*, který ve vepštině ještě zachovává komparativní funkci: *levedembahk* “méně široký” (Berezcki 1988, 324). Primárně jde zřejmě o spojení dvou deminutivních sufixů *-š & *-ka/*-kä (Zaicz 1998, 194).

3 Marijský pádový systém

(Berezcki 1988, 342–43; Kangasmaa-Minn 1998, 226; Kovedjaeva 1966, 243)

pád	východní ('luční')	západní ('vysočinný')	komentář (Berezcki 1988, 342–43)		
Nominativ	<i>kol</i> ryba	<i>muno</i> vejce	<i>pört</i> dům	<i>sola</i> ves	U *0
Akuzativ	<i>kolēm</i>	<i>munēm</i>	<i>pörtēm</i>	<i>solam</i>	U *-m
Genitiv	<i>kolēn</i>	<i>munēn</i>	<i>pörtēn</i>	<i>solan</i>	U *-n
Dativ	<i>kollan</i>	<i>munālan</i>	<i>pörtlan</i>	<i>solalan</i>	FU lok. *-l(V) + FU lativ *-j
Inessiv	<i>kolāšto</i>	<i>munāšte</i>	<i>pörtāštā</i>	<i>solaštā</i>	FV lativ *-s + FU lok. *-na/*-nā; *-šn- > mari -št-
Lativ	<i>koleš</i>	<i>muneš</i>	<i>pörteš</i>	<i>solaeš</i>	FV *-s
Illativ	<i>kolāš(ko)</i>	<i>munāš(ko)</i>	<i>pörtāškā</i>	<i>solaškā</i>	FV lativ *-s + FU lativ *-kV
Ablativ	<i>kolleč</i>	<i>munāleč</i>			FU lok. *-l(V) + FU abl. *-ta/-tā
Modál	<i>kolla</i>	<i>munāla</i>			< čuv., sr. <i>čōvaš-la</i> čuvašsky
Komitativ	<i>kolge</i>	<i>munāge</i>			sr. komi komitativ -keđ
Karitiv	<i>kolde</i>	<i>munāde</i>			FU karitativ *-tta/*-ttā

Komentář

Uvedené příklady reprezentují dva základní typy deklinace substantiv, které se liší tím, zda slovo má konsonantický či vokalicový auslaut.

V marijštině je produktivních několik **plurálních** sufixů (viz Berezcki 1988, 341–42):

Hornomarijskému *-wla* odpovídá východomarijské *-(w)lak*, kde finální *-ak* je zřejmě zesilující partikulí. Původně šlo patrně o samostatné slovo (diskusi viz Majtinskaja 1979, 85).

Plurální sufix *-šamāč'*, *-šaməc* představuje spojení čuvašského plurálního sufixu *-sam* a domácího, původem uralského, sufixu *-č'* < **-t*.

Původní uralský plurální sufix **-t* vyjadřuje pluralitu predikátu ve 3. osobě: *ilat* „žijí“, *tolāt* „přicházejí“. Objevuje se též ve 3. osobě pl. posesivní deklinace: *kudāšt* „jejich dům“.

Kolektivní sufix *-la* má i místní (lokativní) funkci: *kož* „smrk“ : *kožla* „smrkový les“.

Původně plurální sufix **-n* zřejmě stojí za specifickou posesivní koncovkou 1. osoby pl. a odpovídajícím ukazatelem osoby v osobní konjugaci: *pörtna* „náš dům“; *tolāna* „přicházíme“. Předpokládá se, že jde o asimilaci z **mn*.

4 Permský pádový systém

(Collinder 1969, 279, 302; Lytkin 1966, 304; Rédei 1988, 380–84)

pád	udmurtský	komi-zyrjanský	komi-permjacký	komentář (Rédei 1988, 380–84)
Nominativ sg.	<i>murt</i> muž	<i>mort</i> muž	<i>mort</i> muž	*0
Nominativ pl.	<i>murtjos</i>	<i>mortjas</i>	<i>mortjas</i>	perm. *jós3 lid
Akuzativ	<i>murte</i> , -ez	<i>mortęs</i>	<i>mortęs</i>	*-ε podle pronom. flexe: udm. <i>mone</i> , komi <i>mene</i> "mě" po odpadnutí <i>*-m</i> ; -z/-s = 3. sg.
Inessiv	<i>murtin</i>	<i>mortin</i>	<i>mortin</i>	U lok. *-na/*-nā

pád	udmurtský	komi-zyrjanský	komi-permjacký	komentář (Rédei 1988, 380–84)
Instrumentál	<i>murten</i>	<i>mortēn</i>	<i>mortēn</i>	U gen. *-n
Elativ	<i>murtiš</i>	<i>mortijš</i>	<i>mortijš</i>	*-iš & *-išti, sr. udm. <i>jirištijm</i> z mé hlavy; < posesivní sufix *-s + U abl. *-ta/*-tä
Illativ	<i>murte</i>	<i>mortē</i>	<i>mortē</i>	U lativ *-k; po odpadnutí *-k zůstává *-ε
Adessiv	<i>murtlen</i>	<i>mortlēn</i>	genitiv <i>mortlēn</i>	perm. *-lēn < *-l- + *-na/*-nä
Ablativ	<i>murtleš</i>	<i>mortliš</i>	posesiv <i>mortliš</i>	perm. *-l3š
Allativ-Dativ	<i>murthy</i>	<i>mortlij</i>	<i>mortlō</i>	perm. *-l3k
Egressiv	<i>iñmišen</i> z nebe	<i>mortšan</i>	<i>mortšan</i>	perm. elativ *(i)š- + lativ *-ń
Terminativ	<i>murtož</i>	<i>mortēž</i>	<i>mortēž</i>	U lativ *-čV
Prosekutiv	<i>ōseti</i> dveřmi	<i>tujed</i> cestou	<i>mortet</i>	U abl. *-ta/*-tä či FU lok. *-ttV?
Processiv	<i>tōlja</i> (s) větrem			sr. komi adverbial -ja, -ji < (pro)lativ *-j + lativ -a < *(V)k
Abessiv	<i>murttek</i>	<i>mortteg</i>	<i>mortteg</i>	karitiv *-tta/*-ttä + U lativ *-k; FS *-ptAk
Preklusiv		<i>mortša</i>	<i>mortša</i>	perm. elativ *š + U lativ *k
Approximativ		<i>mortlaň</i>	<i>mortlaň</i>	perm. *-laň
Konsekutiv		<i>mortla</i>	<i>mortla</i>	perm. *-lak
Komitativ		<i>mortkeđ</i>	<i>mortkeť</i>	mari komitativ -ke/-ye + prosekutiv -(e)d nebo gramatikalizace slova typu fin. <i>kunta</i> společnost, maď. <i>had</i> rod; oddíl

Komentář

V adverbíích jsou fossilizovány ještě další pády:

Prolativ – udm. -i ~ komi -i < FU lativ-prolativ *-j: komi *ili* „daleko“, *uli* „nízko“, *vili* „vysoko“.

Lativ – udm. -ń ~ komi -ń < U lativ(-dativ) *-ń: udm. *jiriň* „kvůli“ : *jir* „hlava“; komi *asaň* „na východ“.

Uralský plurálový morfém *-t nemá v permských jazycích kontinuitu. I na uralské půdě se zřejmě nejprve omezoval na vyjádření plurality predikátu. Namísto toho permské jazyky používají inovaci: udm. *murt-jos* „lidé“, *kuno-os* „hosté“, komi *mort-jas*, lupja dial. *mort-jez* „lidé“, *kerka-jas* „domy“, *šir-jēs* „myši“. Jde o gramatikalizaci perm. *jōs > komi *jēz* „lid“, udm. *joz* „člen, článek, kloub; vrstevník“ ~ fin. *jäsen* „člen, článek, kloub“.

Také v permských jazycích existuje obdoba determinované deklinace jako v mordvinštině:

jazyk / tvar	indet. sg.	det. sg.	indet. pl.	det. pl.	původ sufixu
udmurtský	<i>iz</i> "kámen"	<i>izez</i> "ten kámen"	<i>izjos</i> "kameny"	<i>izjosyz</i> "kameny"	"ty -z sufix 3. osoby sg.
komi	<i>vok</i> "bratr"	<i>vokys</i> "ten bratr"	<i>vokjas</i> "bratři"	<i>vokjasyz</i> "ti bratři"	-s sufix 3. osoby sg.

Viz Szinyei 1910, 62.

5 Ugrický pádový systém

5.1 Východní chanty: Tremjugan (Honti 1988b, 179; Abondolo 1998, 367)

pád/číslo	singulár	duál	plurál	komentář
Nominativ	<i>kât dũm</i>	<i>kât-γ̂n</i>	<i>kât-̂t</i>	U *0 // U *-kə // U *-t
Lativ	<i>kât-a</i>	<i>kât-γ̂n-a</i>	<i>kât-̂t-a</i>	
Approximativ	<i>kât-nam</i>	<i>kât-γ̂n-nam</i>	<i>kât-̂t-nam</i>	
Lokativ	<i>kât-n̂</i>	<i>kât-γ̂n-n̂</i>	<i>kât-̂t-n̂</i>	U lok. *-na/*-nā
Ablativ	<i>kât-ī</i>	<i>kât-γ̂n-ī</i>	<i>kât-̂t-ī</i>	jch. -ewə, vach. -oγ : ewənt z, od < U *e tento (UEW 67; Gulya 1976, 306–07)
Instrumentál	<i>kât-at</i>	<i>kât-γ̂n-at</i>	<i>kât-̂t-at</i>	FU lok. *-tta/*-ttā
Komitativ	<i>kât-nat</i>	<i>kât-γ̂n-nat</i>	<i>kât-̂t-nat</i>	Ug postp. *nā + lok. -t; sr. jm. komit. -nat/-nāt
Translativ	<i>kât-γ̂</i>	<i>kât-γ̂n-γ̂</i>	<i>kât-̂t-γ̂</i>	U lativ *-ka/*-kā
Distributiv	<i>kât-̂ptī</i>	-	<i>kât-̂t-̂ptī</i>	
Abessiv	<i>kât-ł̂γ</i>	-	-	sr. ł̂γpi vnitřek? (UEW 438)

5.2 Západní mansi: Pelymka (Honti 1988a, 152–53)

pád/číslo	singulár	duál	plurál	komentář (Keresztes 1998, 391, 409; Kálmán 1988, 406n)
Nominativ	<i>kum</i>	<i>kum-əγ</i>	<i>kum-ət</i>	U *0 // U *-kə // U *-t
+ kolektivum	<i>kum-əńś</i>		<i>kum-əńś-ət</i>	
Akuzativ	<i>kum-ən, -nə</i>	<i>kum-əγ-nə</i>	<i>kum-ət-nə</i>	elativ-partiv *-n; vm. -m, jm. -mi/-mw < U *-m
+ kolektivum	<i>kum-əńś</i>		<i>kum-əńś-ət-nə</i>	
Lativ	<i>kum-ən, -nə</i>	<i>kum-əγ-nə</i>	<i>kum-ət-nə</i>	Ug *-nā-k/-j < postp. *n + lativ *-k(V)
+ kolektivum	<i>kum-əńś-nə</i>		<i>kum-əńś-ət-ə</i>	
Lokativ	<i>kum-tə</i>	<i>kum-əγ-tə</i>	<i>kum-ət-tə</i>	FU lok. *-tta/*-ttā
+ kolektivum	<i>kum-əńś-tə</i>		<i>kum-əńś-ət-tə</i>	
Ablativ	<i>kum-ən, -nə</i>	<i>kum-əγ-nə</i>	<i>kum-ət-nə</i>	Ug *-nā + abl. *-l > sm.+vm. -nəl, jm. -naal/-nāäl
+ kolektivum	<i>kum-əńś-nə</i>		<i>kum-əńś-ət-nə</i>	
Instrumentál	<i>kum-əl</i>	<i>kum-əγ-təl</i>	<i>kum-ət-təl</i>	Ug abl. *-l (+ lok. -t; Honti 1998, 345)
+ kolektivum	<i>kum-əńś-təl</i>		<i>kum-əńś-ət-təl</i>	
Translativ	<i>kum-əγ</i>	-	-	U lativ *-k(V)

5.3 Mad'arský (Abondolo 1998b, 439–43; Collinder 1969, 373; Hajdú 1985, 292–311; Hradský – Blaskovics 1968, 26–27;

třída	zadní vokalismus		přední vokalismus		komentáře
	sg.	pl.	sg.	pl.	
Nominativ	<i>pad lavice</i>	<i>pad-ok</i>	<i>ember člověk</i>	<i>ember-ek</i>	sr. fin. kolektiva na -kko: <i>heinä</i> tráva : <i>heini-kko</i> louka; mord. -m-ok náš : -m müj
Akuzativ	<i>pad-ot</i>	<i>pad-ok-ot</i>	<i>ember-t</i>	<i>ember-ek-et</i>	enklitické demonstrativum *-t(V); sr. m. <i>mant</i> mě; erzja ak. sg. def. <i>kudo-ń-t'</i> < *kota-m-t
Elativ	<i>pad-ból</i>	<i>pad-ok-ból</i>	<i>ember-ból</i>	<i>ember-ek-ból</i>	<i>bél</i> střevo; vnitřek (UEW 364) + Ug abl. *-l
Ablativ	<i>pad-tól</i>	<i>pad-ok-tól</i>	<i>ember-tól</i>	<i>ember-ek-tól</i>	*töwüü = abl. *-l od <i>tő</i> , <i>töv-</i> kořen, základ
Delativ	<i>pad-ról</i>	<i>pad-ok-ról</i>	<i>ember-ról</i>	<i>ember-ek-ról</i>	sr. sublativ -ra/-re + Ug abl. *-l

třída pád	zadní vokalismus		přední vokalismus		komentáře
	sg.	pl.	sg.	pl.	
Inessiv	<i>pad-ban</i>	<i>pad-ok-ban</i>	<i>ember-ben</i>	<i>ember-ek-ben</i>	<i>bél</i> střevo; vnitřek (UEW 364) + lok. *-na / *-nä
Superessiv	<i>pad-on</i>	<i>pad-ok-on</i>	<i>ember-en</i>	<i>ember-ek-en</i>	U lok. *-na/*-nä
Adessiv	<i>pad-nál</i>	<i>pad-ok-nál</i>	<i>ember-nél</i>	<i>ember-ek-nél</i>	sr. m. <i>nüpəl</i> stranou, směrem < FU * <i>na</i> -ten zde +lok. -p- + Ug abl. *-l (UEW 297)
Illativ	<i>pad-ba</i>	<i>pad-ok-ba</i>	<i>ember-be</i>	<i>ember-ek-be</i>	<i>bél</i> střevo; vnitřek (UEW 364) + lativ * <i>j</i>
Sublativ	<i>pad-ra</i>	<i>pad-ok-ra</i>	<i>ember-re</i>	<i>ember-ek-re</i>	Ug * <i>raŋa</i> "strana, povrch" (UEW 883)
Allativ	<i>pad-hoz</i>	<i>pad-ok-hoz</i>	<i>ember-hez</i>	<i>ember-ek-hez</i>	Ug * <i>kuć</i> ® strana (UEW 857)
Terminativ	<i>pad-ig</i>	<i>pad-ok-ig</i>	<i>ember-ig</i>	<i>ember-ek-ig</i>	U lativ *-ŋ? (Abondolo 1988b, 442)
Dativ	<i>pad-nak</i>	<i>pad-ok-nak</i>	<i>ember-nek</i>	<i>ember-ek-nek</i>	sr. <i>neki</i> "jemu" : lativ -ni + -k? (UEW 300) či U gen. *-n + lativ *-k (Xelimskij 1982, 100)
Instrumentál	<i>pad-dal</i>	<i>pad-ok-kal</i>	<i>ember-rel</i>	<i>ember-ek-ke</i>	-val/-vel: m. <i>wāyl</i> silou (sr. UEW 563, 567)
Kausál	<i>pad-ért</i>	<i>pad-ok-ért</i>	<i>ember-ért</i>	<i>ember-ek-ért</i>	maď. -ért pro : <i>ér</i> - dosáhnout (UEW 497, 569)

Komentář

Poslední stopou jinak zaniklého duálu v maďarštině je neatributivní, absolutní forma číslovky „2“ *kettő*, s paralelami v mansi *kitiy* a východním chanty *kätkən*, oproti atributivní formě *két* (~ m. *kit*, vch. *kät*); podobně je zakončeno i slovo *monnó* „oba“ (Majtinskaja 1974, 230; Hajdú 1985, 310–311).

Některé pádové koncovky pádů už neproduktivních jsou v ugrofinských jazycích fosilizovány v adverbích,

příkladem může být U lativ *jV:

maď. *belé* „dovnitř“ : *bél* „vnitřek“ (dnes „střevo“); chanty *togò* „pryč“; sr. komi *dj̄r-jj̄-ja* „během“ : *dj̄r* „čas“; NSaa illativ *čálbmai* : *čálbme* „oko“; fin. *yli* „přes“, *tajei* „za“ aj. (Čop 1975, 48; Hajdú 1985, 302–03).

6 Samojedský pádový systém

(Castrén 1854, 159; Collinder 1969, 464; Helimski 1998a, 498–99; Id. 1998b, 558; Janhunen 1998, 469–70; Tereščenko 1966, 380)

pád	nenecký	enecký	nganasanský	selkupský	kamasinský	*
Nominativ sg.	<i>pja</i> strom	<i>kula</i> havran	<i>kuhu</i> kůže	<i>átä</i> sob <i>tü</i> oheň	<i>žaya</i> řeka	*0
Akuzativ	<i>pjam'</i>	<i>kulam</i>	<i>kubu(m)</i>	<i>átä-m/-p</i>	<i>žaya-m</i>	*-m
Genitiv	<i>pja'</i>	<i>kulaŋ</i>	<i>kubu(ŋ)</i>	<i>átä-n/-t</i>	<i>žaya-n</i>	*-n
Lativ-dativ	<i>pjan'</i>	<i>kulataŋ</i>	<i>kubutə</i>	<i>tü-nty</i> <i>átä-nj̄k/ŋ</i>	<i>žaya-nə</i>	*-nt̄δ(+ adv. -ŋ)
Lokativ	<i>pjaxāna</i>			<i>átä-n-mj̄qj̄t/n</i> <i>tü-kj̄t</i>	<i>žaya-ŋən</i>	*-k̄δ-nA *-nt̄δ-nA
Elativ-ablativ	<i>pjaxad</i>	<i>kulagata</i>	<i>kuhugətə</i>	<i>tü-qj̄ni</i> <i>átä-n-nānj̄</i>	<i>žaya-ŋə'</i>	*-k̄δ-t̄δ

pád	nenecký	enecký	nganasanský	selkupský	kamasinský	*
Prolativ	<i>pjavna</i>	<i>kulamanu</i>	<i>kuhumənu</i>	<i>átä-mjn/t</i>		*-mð-nA
Instrumentál				<i>átä-sä</i>	, <i>ayä-ze'</i>	
Translativ				<i>átä-t-qo</i>		sr. dat. *-kð?
Nominativ pl.	<i>pja''</i>	<i>kula'</i>	<i>kubu'</i>	<i>átä-t/-n</i>	, <i>ayä-zaj</i>	*-t
Akuzativ	<i>pi</i>	<i>kulai</i>	<i>kubuj</i>	<i>átä-tj-m/-p</i>	, <i>ayä-zaj-əm</i>	*-j
Genitiv	<i>pi''</i>	<i>kula', kulu'</i>	<i>kuba'</i>	<i>átä-tj-n/-t</i>	, <i>ayä-zaj-ən</i>	sSam *-j-k
Lativ-dativ	<i>pjaxa''</i>	<i>kulati'</i>	<i>kubuti'</i>			*-kð-k *-ntð-j-k
				<i>átä-tj-kini</i>	, <i>ayä-zaj-də</i>	
Lokativ	<i>pjaxä''na</i>	<i>kulatinu</i>	<i>kubutinü</i>			*-kð-k-nA *-ntð-j-(k-)nA
				<i>átä-tj-n-miqit</i>	, <i>ayä-zaj-γən</i>	
Elativ-ablativ	<i>pjaxat</i>	<i>kulakulagita</i>	<i>kuhugitə</i>			*-kð-k-tð *-kð-j-(k-)tð
				<i>átä-tj-n-näni</i>	, <i>ayä-zaj-γə</i>	
Prolativ	<i>pja''ämma</i>	<i>kulamanu</i>	<i>kuba'mənu</i>			sSam *-j-k-mð-nA
Instrumentál				<i>átä-tj-sä</i>	<i>žayä-zaj-ze'</i>	
Translativ				<i>átä-tj-t-qo</i>		
Nominativ du.	<i>pjaxa'</i>	<i>kulagai</i>	<i>kuhugəj</i>	<i>átää-qi</i>		*-kðh
Akuzativ	<i>pjaxa'</i>	<i>kulagi</i>	<i>kuhugi</i>	<i>átää-qi-m/-p</i>		*-kðh-j
Genitiv	<i>pjaxa'</i>	<i>kulagi</i>	<i>kuhugi</i>	<i>átää-qi-n/-t</i>		*-kðh-n
Lativ-dativ	<i>pjaxa' ña'</i>	<i>kulaginâj</i>		<i>átää-qi-kini</i>		
Lokativ	<i>pjaxa' ñaña</i>	<i>kulaginânu</i>		<i>átää-qi-n-miqit</i>		
Elativ-ablativ	<i>pjaxa' ñad</i>	<i>kulaginâta</i>		<i>átää-qi-n-näni</i>		
Prolativ	<i>pjaxa' ñamna</i>	<i>kulagi-nâmanu</i>				

Komentář

Vkladné *-n-* v selkupském lokativu a elativu-ablativu je spíše ukazatel genitivu než lokativu (Xelimskij 1982, 99–101). U substantiv popisujících prostor lze identifikovat lativ-dativ *-ŋ, odpovídající funkci u ostatních substantiv měl zřejmě ukazatel *-k, z něhož se vyvinul koafix *-kð- u lokativu a elativu-ablativu (Janhunen 1998, 469). Odpovídá mu FU lativ *-k (Hajdú 1985, 300–02). Druhou složku elativu-ablativu tvoří vlastní koncovka ablativu *-t(V), u lokativu prolativu jde o uralskou lokativní kcovku *-na/*-nä. První složku prolativu lze identifikovat jako akuzativ *-m (Janhunen 1998, 469).

7 Závěr

Dílčí systémy jmenné flexe uralských jazyků mohou být promítnuty do následující synoptické tabulky:

Přehled uralské deklinace substantiv (rekonstrukce nejpravděpodobnějších pádů)

pád	FS	mord.	mari	perm.	maď.	ob-ug.	sam.	ural.
Nominativ	*0	0	0	*0	0	*0	*0	*0
Akuzativ	*-m	*-m	*-m	*-V(m)		m. *-m	*-m	*-m
Genitiv	*-n	*-n	*-n	*-n ^{instr.}	dativ ?-na-k/- ne-k		*-n	*-n
Lokativ	*-nA ^{essiv} *-s-nA ^{ines.}	tel'-ña v zimě *-s-nA ^{ines.}	do-nj u *-s-nA ^{ines.}	*-nA ^{ines.} udm. ujin v noci	*-nA ^{superessiv}	ch. *-nA	*-kâ-nA *-ntâ-nA	*-nA
Ablativ	*-tA ^{partitiv} *-s-tA ^{elativ}	*-ta *-s-tA ^{elativ}		*-t ^{prosek.}			*-kâ-tâ *-tâ ^{div.}	*-tâ (*-ââ)
Dativ- -Lativ ₂	*-k-s ^{transl.} fin. <i>ala-k</i> dole NSaa <i>do-kko</i> sem	*-k-s ^{V/transl.} *-j	vel'-ke stranou	*-V(k)	-na-k/-ne-k -ig ^{terminativ}	m. -γâ ^{transl.} jm. tî-x sem	*-kâ/*-j	*-kâ/*-j
Lativ ₂	*-sin ^{illativ} *-k-s ^{transl.} *-s-tA ^{elativ} *-s-nA ^{ines.} <i>ala-s</i> dolů	*-s ^{illativ} *-k-s ^{V/transl.} *-s-tA ^{elativ} *-s-nA ^{ines.} <i>ko-s</i> kam	*-s ^{lativ} *-s-nA ^{ines.} <i>ku-s</i> kam					*-sâ
Nom. pl.	*-t	*-t	*-t 3. pl.			*-t	*-t	*-t
Obl. pl.	*-j				<i>neve-i-m</i> má jména		*-j	*-j
Nom. du.	Saa <i>oabba-s-</i> <i>kâ</i> dvě jeho sestry				<i>kettõ</i> 2 = m. <i>kitij</i>	*-kâ	*-kâh	*-kâ

A = a/ä

Celkový počet lokálních pádů bývá některými autory rekonstruován početněji, navíc je možno přidat ukazatele lativu *-j(V), *-ñ(V), lokativu *-ttV, *-l(V) (*-lV), a také další plurálové ukazatele *-n, *-k, které však dominují u zájmen (viz Majtinskaja 1974, 219–66). Prajazykový systém jmenné deklinace je důsledně aglutinační. Za pozornost stojí rozlišení plurálu nominativu, přesněji absolutivu, *-t, a plurálu nepřímých pádů *-j-. Fino-sámská a mordvinská deklinace mají k sobě zřetelně blíže než deklinace mordvinská k marijské. Je to další argument ve prospěch užší genetické spřízněnosti mordvinštiny a fino-sámských jazyků, jak vypovídají i výsledky lexikostatistických testů, a v neprospěch tradičně předpokládané mordvinsko-marijské neboli ‘volžské’ jednoty.

Zkratky jazyků: BF baltsko-finský; čuv. čuvašský; est. estonský; fin. finský; FS fino-sámský; FU ugrofinský; FV fino-volžský; ch. chanty; j- jižní; m. mansi; maď. maďarský; mord. mordvinský; perm. permský; PS proto-sámský; s- severní; Saa sámský (I inarijský; Kld. kildinský; L luleský; N severní; P piteský; S jižní; Sk skoltský); Sam. samojedský;

U uralský; udm. udmurtský; Ug ugrický; ural. uralský; v- východní; vach. vachovský dialekt chanty; vep. vepský; vot. votský.

LITERATURA

- ABONDOLO, D. 1998a. Khanty. In *ULA* 358–386.
- ABONDOLO, D. 1998b. Hungarian. In *ULA* 428–456.
- AL = AIKIO, A. – LÄNSMAN, H. 2005. *Pohjoissaamen alkeiskurssi. Versio. 1–2*. Oulu.
- AY = AIKIO, A. – YLIKOSKI, J. 2007. Suopmelaš gielaid l-kásusiid álgovuoddu sáme – ja eará fuolkegielaid čuovggas. In *Sámit, sánit, sátnehámit. Riepmočála Pekka Sammallahtii miessemánu 21. beaivve 2007 [Mémoires de la Société Finno-Ougrienne 253]*. Ed. by J. Ylikoski – A. Aikio, Helsinki: Suomalais-Ugrilainen Seura, 11–71.
- BERECZKI, G. 1988. Geschichte der wolgafinnischen Sprachen. In *ULS*. 314–350.
- CASTRÉN, M.A. 1854. *Grammatik der Samojedischer Sprachen*. Hrg. von Anton Schiefner. St. Petersburg: Eggers (Kaiserliche Akademie der Wissenschaften).
- COLLINDER, B. 1960. *Comparative Grammar of the Uralic Languages*. Stockholm: Almqvist & Wiksell.
- COLLINDER, B. 1969. *Survey of the Uralic Languages*. Stockholm: Almqvist & Wiksell.
- ČOP, B. 1975. *Die indogermanische Deklination im Lichte der indouralischen vergleichenden Grammatik*. Ljubljana: Slovenska Akademija znanosti in umetnosti.
- FEOKTISTOV, A.P. 1966a. Эрзјанскіј јазык. *JNS*. 177–198.
- FEOKTISTOV, A.P. 1966b. Мокшанскіј јазык. *JNS*. 199–220.
- GULYA, J. [Guja, J.]. 1976. Morfologija obsko-ugorskix jazykov. In *OFUJ. III*. 277–414.
- HAJDÚ, P. [Xajdu, P.]. 1985. *Uraliskie jazyki i narody*. Z maďarštiny přeložil E.A. Xelimskij. Moskva: Progress.
- HAKULINEN, L. 2000. *Suomen kielen rakenne ja kehitys*. Vantaa.
- HELIMSKI, E. 1997. *Die matorische Sprache*. Szeged: Studia uralo-altaica.
- HELIMSKI, E. 1998a. Nganasan. In *ULA*. 480–515.
- HELIMSKI, E. 1998b. Selkup. In *ULA*. 548–579.
- HONTI, L. 1988. Die ob-ugrischen Sprachen. In *ULS*. 145–196.
- HONTI, L. 1998. ObUgrian. In *ULA*. 327–357.
- HRADSKÝ, L. – BLASKOVICS, J. 1968. *Maďarsko-český a česko-maďarský slovník*. Praha: SPN.
- ILLIČ-SVITYČ, V.M. 1971–76. *Opyt sravnenija nostratičeskix jazykov. I-II*. Moskva: Nauka.
- ITKONEN, E. – LEHTIRANTA, J. 1985. *Kildinlappische Sprachproben*. Helsinki: Suomalais-Ugrilainen Seura.
- JANHUNEN, J. 1982. On the Structure of Proto-Uralic, *Finnisch-Ugrische Forschungen*, 44, 23–42.
- JANHUNEN, J. 1998. Samoyedic. In *ULA*. 457–479.
- JNS = *Jazyki narodov SSSR. Finno-ugorskije i samodijiskije jazyki*. Ed. by LYTKIN, V.I. Moskva: Nauka, 1966.
- KÁLMÁN, B. 1988. The history of Ob-Ugric languages. In *ULS*. 395–412.
- KERESZTES, L. 1998. Mansi. In *ULA*. 387–427.
- KERT, G.M. 1971. *Saamskij jazyk : kil'dinskij dialekt : fonetika – morfologija – sintaksis*. Leningrad: Nauka.
- KOVEDJAEVA, E.Ja. 1966a. Lugovo-vostočnyj marijskij jazyk. In *JNS*. 221–240.
- KOVEDJAEVA, E.Ja. 1966b. Gornomarijskij jazyk. In *JNS*. 241–254.
- KORHONEN, M. 1996. Remarks on the structure and history of the Uralic case system. In *Typological and historical studies in language by Mikko Korhonen. A memorial volume published on the 60th anniversary of his birth*. Salminen, Tapani (ed.), Helsinki: Suomalais-Ugrilainen Seura, 219–234.

- KORHONEN, M. 1981. *Johdatus lapin kielen historiaan*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- KORHONEN, M. – MOSNIKOFF, J. – SAMMALLAHTI, P. 1973. *Koltansaamen opas*. Helsinki: Suomalais-Ugrilainen Seura.
- LEHTIRANTA, J. 1992. *Arjeploginsaamen äänne ja taivutusopin pääpiirteet*. Helsinki: Suomalais-Ugrilainen Seura.
- LYTKIN, V.I. – MAJTINSKAJA, K.E. – REDEI, K. 1975. *Osnovy finno-ugorskogo jazykoznanija. Pribaltijsko-finnskie, saamskij i mordovskie jazyki*. Moskva: Nauka.
- MAJTINSKAJA, K.E. 1974. Sravnitel'naja morfologija finno-ugorskix jazykov. In *OFUJ. I*. 214–266.
- MAJTINSKAJA, K.E. 1979. *Istoriko-sopostavitel'naja morfologija finno-ugorskix jazykov*. Moskva: Nauka.
- MIKOLA, T. 1988. Geschichte der samojedischen Sprachen. In *ULS*. 219–263.
- MOROTTAJA, M. 2007. *Anarâškielâ ravvuuh*. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.
- MOSELEY, C. 2002. *Livonian*. Muenchen: Lincom Europa (*Languages of the World / Materials* 144).
- NS = NICKEL, K.P. – SAMMALLAHTI, P. 2011. *Nordsamisk grammatikk*. Karasjok: Davvi Girji.
- OFUJ = *Osnovy finno-ugorskogo jazykoznanija. I-III*. Ed. V.I. LYTKIN et al., Moskva: Nauka 1974–1976.
- RAUN, A. 1988. The Mordvinian Language. In *ULS*. 96–110.
- SAMMALLAHTI, P. 1998a. *The Saami Languages. An Introduction*. Kárášjohka: Davvi Girji.
- SAMMALLAHTI, P. 1998b. Saamic. In *ULA*. 43–95.
- SIMONCSICS, P. 1998. Kamassian. In *ULA*. 580–601.
- SPIIK, N.E. 1977. *Lulesamisk grammatik*. Luleå: Alltryck AB.
- SZINNYEI, J. 1910. *Finnisch-ugrische Sprachwissenschaft*. Leipzig: Göschen.
- TAULI, V. 1966. *Structural Tendencies in Uralic Languages*. Hague: Mouton & Co.
- TEREŠČENKO, N.M. 1966. Neneckij jazyk. In *JNS*. 376–395.
- UEW = *Uralisches etymologisches Wörterbuch*. Ed. by RÉDEI, K. Budapest: Akadémiai Kiadó 1988.
- ULA = *The Uralic Languages*. Ed. by ABONDOLO, D. London: Routledge 1998.
- ULS = *The Uralisches Languages. Description, history and foreign influences*. Ed. by SINOR, D. Leiden-New York-København-Köln: Brill 1988.
- YLIKOSKI, J. 2011a. A survey of the origins of directional case suffixes in European Uralic. In *Case, Animacy and Semantic Roles*. Ed. by KITTILÄ, S. – VÄSTI, K. – YLIKOSKI, J. Amsterdam – Philadelphia: John Benjamins (Typological Studies in Language 99), 235–280. Dostupné online: <http://www.mv.helsinki.fi/home/jylikosk/origins_of_dir_cxs.pdf>
- YLIKOSKI, J. 2011b. *Länsiuralilaisten s-sijojen alkuperästä*. Suomalais-Ugrilainen Seura. Dostupné online: <<http://www.mv.helsinki.fi/home/jylikosk/s-sijat.pdf>>
- XELIMSKIJ, E.A. 1982. *Drevnejšie vengersko-samodijskie jazykovye kontakty*. Moskva: Nauka.

Internetové zdroje:

Inarijská sámština

<http://www.ids-mannheim.de/aktuell/kolloquien/abstracts/Bye.pdf>

Jižní sámština

<http://www.risten.no/bakgrunn/gram/sma/index.html>

NOMINAL DECLENSION OF THE FENNO-SAAMIC LANGUAGES IN THE FENNO-UGRIC PERSPECTIVE

In the article the partial systems of nominal declension in Balto-Fennic and Saamic are described and analyzed from the point of view of their internal structures. Finally, their common protosystem is reconstructed. This result is compared with case systems in all remaining branches of the Uralic language family. The most probable correspondences represent a base for reconstruction of the protosystem of the Uralic nominal declension. Our conclusions imply the closer position of Mor-dvinian to Fenno-Saamic than to Mari, in agreement with the results of glottochronological tests.

Lucie Hofírková
Ústav jazykovědy a baltistiky
Filozofická fakulta Masarykovy univerzity
Arna Nováka 1
602 00 Brno
Česká republika
e-mail: 85788@mail.muni.cz

Václav Blažek
Ústav jazykovědy a baltistiky
Filozofická fakulta Masarykovy univerzity
Arna Nováka 1
602 00 Brno
Česká republika
e-mail: blazek@phil.muni.cz